

“INGLIZ TILI O`QITISHDA YANGI INTERFAOL METODLARNING
AHAMIYATI VA SAMARADORLIGI”

Ishmuratova Feruza Mengliyevna

Surxondaryo viloyati Bandixon tumani

35-umumta'lim maktabi

Ingliz tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tili fanini o`qitishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati xususida so`z yuritilar ekan, fanni o`zlashtirish biroz murakkabligini hisobga olgan holda o`quvchining barcha imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek tilni rivojlantirishda yangi metodlardan misollar keltirilib, uning ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so`zlar: Ingliz tili, metodika, fan, uslub, dars, o`quvchi, pedagog.

Chet tillari bo'yicha yuqori ko'rsatkichlarga erishgan maktablar uchun Prezident sovrini ta'sis etiladi” — Shavkat Mirziyoyev.

Darhaqiqat, chet tilini rivojlantirish orqali dunyo tan olgan davlatlar standartiga javob bera oladigan maktab dars, darslik yaratish biz pedagoglarning vazifamizdir. Quvonarlisi, ingliz tilida biyron so`zlasha oladiganlar maktabning birinchi sinfidayoq topilayotgani, tizimda ingliz tili mutaxassislarning ko`p mehnati singayotganidan dalolatdir. Ayniqsa, chet tilida xalqaro darajalarga erishayotgan oquvchilar safi kundan kunga ko`payib bormoqda. Shuningdek, milliy oliygoharimizdan tashqari dunyoning top 1000 talikka kirgan universitetlarga bir o`quvchining yettitadan ortigiga talaba bo`layotgani ham bizni quvontiradi.

Darvoqe, fanni o`zlashtirish biroz murakkab jarayon. O`zga tilni o`z tilidek mukammal o`zlashtirishda esa pedagogning mahoratiga bogliq. Bunda yangi pedagogik uslublardan foydalanish ham muhim ham samaralidir. An`anaviy darsdan ko`ra o`quvchi yangi texnologiyalardan foydalanib o`tilgan darsda o`zlashtirish

ko`rsatkichi yuqori boladi. Quyida shu kabi yangi pedagogik uslublarning mohiyati va amalda qo`llay olishdagi samaralari haqida so`z yuritamiz. Ko`pgina adabiyotlarda hozirgi kunda eng ommaviy interfaol ta`lim metodlar “Keys-stadi” (yoki “O`quv keyslari”), “Blist-so`rov”, “Modellashtirish”, “Ijodiy ish”, “Muammoli ta`lim” ekanligi qayd etiladi. Malumotlarga kora interfaol ta`lim strategiyalari qatoriga “Aqliy hujum”, “Bumerang”, “Galereya”, “Zig-zag”, “Zinama-zina”, “Muzyorar”, “Rotastiya”, “Yumaloqlangan qor” uslublar kiradi. Interfaol ta`lim metodlari tarkibidan interfaol ta`lim strategiyalarini ajratishda guruh ishini tashkil qilishga yondashuv ma`lum ma`noda strategikyondashuvga qiyoslanishiga asoslaniladi. Aslida bu strategiyalar ham ko`proq jihatdan interfaol ta`lim metodlariga tegishli bo`lib, ularning orasida boshqa farqlar yo`q. Interfaol grafik organayzerlar: “Baliq skeleti”, “BBB”, “Konseptual jadval”, “Venn diagrammasi”, “T-jadval”, “Insert”, “Klaster”, “Nima uchun?”, “Qanday?” va b. Interfaol grafik organayzerlarni ajratishda bunday mashg`ulotlarda asosiy fikrlar turli grafik shakllarda yozma ko`rinishda ifodalanishiga asoslaniladi. Aslida bu grafik organayzerlar bilan ishlash ham ko`proq jihatdan interfaol ta`lim metodlariga tegishli. Quyida yangi minteraktiv metodlardan bir nechtasini tahlil qilsak.

“FIKRIY HUJUM” METODI

Mazkur metod o`quvchilarning mashg`ulotlar jarayonidagi faolliklarini ta`minlash, ularni erkin fikr yuritishga rag`batlantirish hamda bir xil fikrlash inertsiyasidan ozod etish, muayyan mazvu yuzasidan rang-barang g`oyalarni to`plash, shuningdek, ijodiy vazifalarni hal etish jarayonining dastlabki bosqichida paydo bo`lgan fikrlarni yengishga o`rganish uchun xizmat qiladi. “Fikriy hujum” metodining asosiy tamoyili va sharti mashg`ulotning har bir ishtirokchisi tomonidan o`rtaga tashlanayotgan fikrga nisbatan tanqidni mutlaqo ta`qiqdash, har qanday luqma va hazil-mutoyibalarni rag`batlantirishdan iboratdir. Bundan ko`zlangan maqsad o`quvchilarning mashg`ulot jarayonidagi erkin ishtirokini ta`minlashdir. Ta`lim jarayonida ushbu metoddan foydalanish o`qituvchining pedagogik mahorati va tafakkur ko`lamining kengligiga bog`liq bo`ladi. “Fikriy hujum” metodidan

foydalanish chogʻida oʻquvchilarning soni 10-15 nafardan oshmasligi maqsadga muvofiqdir.

“YALPIY FIKRIY HUJUM” METODI

Metod oʻquvchilar tomonidan yangi gʻoyalarning oʻrtaga tashlanishi uchun sharoit yaratib berishga xizmat qiladi. Har bir 5 yoki 6 nafar oʻquvchilarni oʻz ichiga olgan guruhlariga 15 daqiqa ichida ijobiy hal etilishi lozim boʻlgan turli xil topshiriq yoki ijodiy vazifalar belgilangan vaqt ichida ijobiy hal etilgach, bu haqida guruh aʼzolaridan biri axdorot beradi. Guruh tomonidan berilgan axborot (topshiriq yoki ijodiy vazifaning yechimi) oʻqituvchi va boshqa guruhlar aʼzolari tomonidan muhokama qilinadi va unga baho beriladi. Mashgʻulot yakunida oʻqituvchi berilgan topshiriq yoki ijodiy vazifalarning yechimlari orasida eng yaxshi va oʻziga xos deb topilgan javoblarni eʼlon qiladi. Mashgʻulot jarayonida guruhlar aʼzolarining faoliyatlari ularning ishtiroklari darajasiga koʻra baholab boriladi.

“6x6x6” METODI

“6x6x6” metodi yordamida bir vaqtning oʻzida 36 nafar oʻquvchini muayyan faoliyatga jalb etish orqali maʼlum topshiriq yoki masalani hal etish, shuningdek, guruhlarining har bir aʼzosi imkoniyatlarini aniqlash, ularning qarashlarini bilib olish mumkin. Bu metod asosida tashkil etilayotgan mashgʻulotda har birida 6 nafardan ishtirokchi boʻlgan 6 ta guruh oʻqituvchi tomonidan oʻrtaga tashlangan muammoni muhokama qiladi. Belgilangan vaqt nihoyasiga yetgach oʻqituvchi 6 ta guruhni qayta tuzadi. Qaytadan shakllangan guruhlarining har birida avvalgi 6 ta guruhdan bittadan vakil boʻladi. Yangidan shakllangan guruh aʼzolari oʻz jamoadoshlariga guruhi tomonidan muammo yechimi sifatida taqdim etilgan xulosani bayon etib beradilar va mazkur yechimlarni birgalikda muhokama qiladilar.

“6x6x6” metodining afzallik jihatlari quyidagilardir:

- guruhlarining har bir aʼzosining faol boʻlishiga undaydi;
- ular tomonidan shaxsiy qarashlarning ifoda etilishini taʼminlaydi;
- guruhning boshqa aʼzolarining fikrlarini tinglay olish koʻnikmalarini hosil qiladi;

—ilgari surilayotgan bir necha fikrni umumlashtira olish, shuningdek, o‘z fikrini himoya qilishga o‘rgatadi.

Eng muhimi, mashg‘ulot ishtirokchilarining har bir qisqa vaqt (20 daqiqa) mobaynida ham munozara qatnashchisi, ham tinglovchi, ham ma‘ruzachi sifatida faoliyat olib boradi. Ushbu metodni 5, 6, 7 va 8 nafar o‘quvchidan iborat bo‘lgan bir necha guruhlarda qo‘llash mumkin. Biroq yirik guruhlar o‘rtasida “6x6x6” metodi qo‘llanilganda vaqtni ko‘paytirishga to‘g‘ri keladi. Chunki bunday mashg‘ulotlarda munozara uchun ham, axborot berish uchun birmuncha ko‘p vaqt talab etiladi. So‘z yuritilayotgan metod qo‘llanilayotganda mashg‘ulotlarda quruhlar tomonidan bir yoki bir necha mavzuni qilish imkoniyati mavjud. “6x6x6” metodidan ta‘lim jarayonida foydalanish o‘qituvchidan faollik, pedagogik mahorat, shuningdek, guruhlarni maqsadga muvofiq shakllantira olish layoqatiga ega bo‘lishni talab etadi. Guruhlarning to‘g‘ri shakllantirmasligi topshiriq yoki vazifalarning to‘g‘ri hal etilmasligiga sabab bo‘lishi mumkin. Bu metod yordamida mashg‘ulotlar quyidagi tartibda tashkil etiladi:

1. O‘qituvchi mashg‘ulot boshlanishidan oldin 6 ta stol atrofiga 6 tadan stul qo‘yib chiqadi.
2. O‘quvchilar o‘qituvchi tomonidan 6 ta guruhga bo‘linadi. O‘quvchilarni guruhga bo‘lishda har o‘rindiqni nomlab, nomlangan varaqchalarni olganlar o‘z o‘rinlariga joylashadilar.
3. O‘quvchilar joylashib olganlaridan so‘ng o‘qituvchi mashg‘ulot mavzusini e‘lon qiladi va guruhlariga muayyan topshiriqlarni beradi. Ma‘lum vaqt belgilanib, munozara jarayoni tashkil etiladi.
4. O‘qituvchi guruhlarning faoliyatini kuzatib boradi, kerakli o‘rinlarda guruh a‘zolariga maslahatlar beradi, yo‘l-yo‘riqlar ko‘rsatadi hamda guruhlar tomonidan berilgan topshiriqlarning to‘g‘ri hal etilganligiga ishonch hosil qilganidan so‘ng guruhlardan munozaralarni yakunlashlarini so‘raydi.
5. Munozara uchun belgilangan vaqt nihoyasiga yetgach, o‘qituvchi guruhlarni qaytadan shakllantiradi. Qaytadan shakllangan guruhlarning har birida avvalgi 6 ta

guruhdan bittadan vakil bo‘ladi. Yangidan shakllangan guruh a‘zolari o‘z jamaodoshlariga guruhi tomonidan muammo yechimi sifatida taqdim etilgan xulosani bayon etib beradilar va mazkur yechimlarni birgalikda muhokama qiladilar.

Pedagogik texnologiya o‘z mohiyatiga shakl, metod va vositalar yordamida tashkil etilib, pedagogik faoliyat samaradorligini oshiradi hamda o‘qituvchi o‘rtasida o‘zaro hamkorlikni qaror toptiradi. Bundan tashqari, oquvchilar tomonidan o‘quv predmetlari bo‘yicha puxta bilimlarning egallanishini ta‘minlaydi. O‘quvchilarda mustaqil, erkin va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantiradi. Hamda o‘quvchilarning o‘z imkoniyatlarini ro‘yobga chiqara olishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratiladi. Shuningdek, pedagogik jarayonda demokratik va insonparvarlik g‘oyalarning ustivorligiga erishishni kafolatlashi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jalolov Jamol. Chet til o‘qitish metodikasi. “O‘qituvchi“ nashriyot-matbaa ijodiy uyi, Toshkent – 2012.
2. Bekmuratova U. B. “Ingliz tilini o‘qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish” mavzusida referat. Toshkent — 2012 yil
3. Отабоева, М. Р. Chet tilini o‘qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish va uning samaradorligi / М. Р. Отабоева. — Текст: непосредственный, электронный // Молодой ученый. — 2017. — № 4.2 (138.2). — С. 36–37. — URL:
4. <https://moluch.ru/archive/138/39058/> (дата обращения: 27.04.2020) Xatamova N. Q., Mirzayeva M.N. “INGLIZ TILI DARSLARIDA 5. QO‘LLANILADIGAN INTERFAOL USULLAR” (uslubiy qo‘llanma), Navoiy, 2006, 40 bet.
5. Xoldorova M., Fayziyeva N., Rixsittilayeva F. “CHET TILINI O‘QITISHDA YORDAMCHI VOSITALARDAN FOYDALANISH”. Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2005
6. Hoshimov O‘., Yoqubov I. “INGLIZ TILI O‘QITISH METODIKASI” (o‘quv qo‘llanma) Toshkent: “Sharq” nashriyoti, 2003

